

Novo Nordisk A/S
Novo Allé 1
2880 Bagsværd

Att: ■■■
Sendt pr. e-mail til: ■■■

København, den 26. september 2023

AFGØRELSE

Vedr.: EN-2023-2964, Folkemødet 2023

Baggrund:

Granskningsmandspanelet har den 31. juli 2023 på baggrund af en henvendelse fra Frihedsbrevet valgt at tage en sag op af egen drift vedr. Novo Nordisk A/S' arrangementer på Folkemødet på Bornholm i juni 2023, jf. Samarbejdsaftalen om ENLI § 7, stk. 2, litra a).

Sagen blev sendt i høring den 31. juli 2023 og 6. september 2023, jf. ENLI's sagsbehandlingsregler § 9.

Novo Nordisk A/S [Novo Nordisk] har svaret i sagen den 24. august 2023 og den 19. september 2023.

Granskningsmandspanelets vurdering:

Efter gennemført høring, har Granskningsmandspanelet genvurderet sagen og fundet, at følgende regel er overtrådt:

- Lobbykodeksets § 15

Begrundelse:

Granskningsmandspanelet skal bemærke, at der med denne afgørelse er foretaget en vurdering af:

1. Mødested og forplejning til et arrangement afholdt af Novo Nordisk den 15. juni 2023
2. Novo Nordisk's uddeling af pokal til politiker/beslutningstager til et arrangement afholdt den 16. juni 2023
3. Regelanvendelse, hvis en beslutningstager samtidig også er en sundhedsperson

Regelgrundlag:

Af Lobbykodeksets § 1, stk. 2, fremgår det, at:

”Det skal sikres, at:

- a) **dialogen** og forhandlingen **mellem lægemiddelindustri og beslutningstagere**, jf. § 2, litra c), **aldrig må være af en sådan art, at de bringer lægemiddelindustrien i miskredit eller mindsker tilliden til den.***
- b) de etiske regler medfører, at pressionsmuligheder og afhængighedsforhold parterne imellem er udelukket.*
- c) de etiske regler medfører åbenhed og gennemsigtighed om dialogen og forhandlingen mellem lægemiddelindustri og beslutningstagere, jf. § 2, litra c)”* [Granskningsmandspanelets fremhævning]

Af Lobbykodeksets § 15 fremgår det, at:

*”**Lægemedelvirksomhederne** eller deres repræsentanter **må ikke på nogen måde tilbyde eller give gaver mv. til beslutningstagere, der udgør en økonomisk værdi for modtageren, og som ikke har et fagligt sigte:** f.eks. må der ikke gives private gaver, billetter til sports-, kultur- eller underholdningsarrangementer, rejser, ferieophold, ekstravagante restaurantbesøg el.lign.* [Granskningsmandspanelets fremhævning]

- a) Dog må virksomhedsrepræsentanten give fagligt informationsmateriale (rapporter, bøger, analyser, film), som har et for virksomheden relevant oplysende formål, og som samtidig indgår direkte som et naturligt og åbenbart led i virksomhedens dialog med beslutningstagere.”*

Af Lobbykodeksets § 16 fremgår det, at:

*”Virksomhedsrepræsentanten **må forestå relevant bespisning ved direkte møder mellem virksomhedsrepræsentanten og beslutningstageren eller i forbindelse med temadage, konferencer mv., som afholdes og finansieres af virksomheden.** Virksomhedsrepræsentanten må i forbindelse med ovenstående møder endvidere dække beslutningstagerens rejseomkostninger og udgifter til overnatning:*

- a) Ovenstående udgifter til bespisning, rejseomkostninger eller overnatning **skal ske på et rimeligt og ikke ekstravagant niveau.***
- b) Det tilladte niveau for ovenstående udgifter følger samme stramme rammer for bespisning, overnatning og rejser, som gælder i relation til lægemiddel-virksomhedernes samarbejde med sundhedspersoner, jf. Lægemedelindustriens kodeks vedrørende reklame mv. for lægemidler rettet mod sundhedspersoner (Reklamekodekset).”* [Granskningsmandspanelets fremhævning]

Det følger af vejledningen til Lobbykodeksets § 16, at:

*Hvis en lægemiddelvirksomhed helt eller delvist er med til at dække udgifter til forplejning, skal det sikres, at frokosten ikke overstiger 450 kr., og **middagen ikke overstiger 850 kr. for arrangementer i Danmark.** Derudover gælder der et generelt beløbsloft for samlet forplejning ved hel-dagsmøder på 1.400 kr. i Danmark. Priserne er inkl. moms og drikkevarer. [...]*

Det faglige arrangement skal finde sted på et mødested, der er passende i forhold til

aktivitetens hovedformål. Dette betyder, at mødestedet skal udgøre en passende ramme for det konkrete møde. Derudover **må mødestedet ikke være kendt for sine underholdningsfaciliteter eller være ekstravagant eller luksuriøst.** Udgangspunktet i ENLI's regler er, at der er **forbud mod at anvende 5-stjernede hoteller, gourmetrestauranter, slotte og herregårde, golfhoteller, ski- og badehoteller (i sæsonen), bådarter m.v.** [Granskningsmandspanelets fremhævninger]

Ad 1) Mødested og forplejning til et arrangement afholdt af Novo Nordisk den 15. juni 2023

Granskningsmandspanelet blev på baggrund af en henvendelse fra mediet Frihedsbrevet bekendt med en artikel bragt i Ekstra Bladet den 16. juli 2023, hvori det fremgik, at Novo Nordisk under Folkemødet på Bornholm afholdt et arrangement den 15. juni 2023 på Hotel Klostergaarden, hvor deltagerne, bl.a. politikere/beslutningstagere, i forbindelse med arrangementet fik forplejning i form af en seks-retters menu til en værdi af 813 kr. pr. deltager.

Novo Nordisk's bemærkninger:

I høringsvar af 24. august 2023 bekræfter Novo Nordisk, at virksomheden den 15. juni 2023 afholdt et debatarrangement, der inkluderede en middag på Hotel Klostergaarden for 39 personer.

Novo Nordisk oplyser, at: *"Temaet for arrangementet var de geopolitiske udfordringer, som Danmark står over for, samt betydningen heraf for dansk erhvervsliv. Gæsterne var derfor repræsentanter fra dansk erhvervsliv samt politiske beslutningstagere, organisationer og brancheorganisationer".*

Af høringsvaret fremgår desuden, at debatarrangementet blev indledt med en velkomst og indlæg om demokrati og aktuelle udfordringer for dansk erhvervsliv i en geopolitisk forandret tid af CEO for Novo Nordisk. Dernæst var der oplæg fra vicegeneralsekretær for OECD (The Organization for Economic Co-operation and Development) om temaet: *"Hvordan skal vi som erhvervsliv i et lille land forholde os til de store geopolitiske rystelser, og hvad bliver afgørende i den nye verdensorden, når vi som erhvervsliv skal operere på tværs af grænser?"* Novo Nordisk oplyser, at arrangementet blev afsluttet med *"en åben diskussion under middagen og indlæg af de deltagere, der måtte ønske at tage ordet".*

Novo Nordisk oplyser endvidere, at der blev serveret *"en tre-retters menu samt to mindre snack serveringer, hovedsagligt bestående af lokale råvarer, hvorfor der ikke er tale om 'ekstravagant eller luksus 6-retters menu'.* Pris pr. deltager for middagen var kr. 650,00, ekskl. moms (kr. 812,50 inkl. moms)." I forbindelse med høringsvaret har Novo Nordisk medsendt faktura for middagen.

Afslutningsvist anfører Novo Nordisk, at det er deres opfattelse, at både mødested og forplejning er i overensstemmelse med ENLI's regler.

Granskningsmandspanelets bemærkninger:

Af sagens oplysninger fremgår, at Novo Nordisk den 15. juni 2023, har afholdt et debatarrangement for bl.a. politikere/beslutningstagere, hvorfor arrangementet skal overholde Lobbykodeksets regler.

Af Lobbykodeksets § 16 samt vejledningen hertil fremgår, at det er tilladt for lægemiddelvirksomheder at tilbyde forplejning i forbindelse med faglige arrangementer, såfremt udgiften til en middag inkl. drikkevarer

ikke overstiger 850 kr. pr. person, og at arrangementet skal afholdes på et passende mødested, der i offentligt omdømme ikke anses som værende luksuriøst eller kendt for sine underholdningsfaciliteter.

Det fremgår af høringsvar af 24. august 2023, at arrangementet blev afholdt på Hotel Klostergården, og deltagerne fik tilbudt en middag til en værdi af 812,50 kr. pr. person.

På baggrund af høringsvar og den fremsendte dokumentation har Granskningsmandspanelet ikke yderligere bemærkninger til Novo Nordisk's debatarrangement afholdt den 15. juni 2023. Granskningsmandspanelet vurderer, at forplejningen er i overensstemmelse med Lobbykodeksets § 16, da forplejning pr. person udgør under 850 kr. pr. person.

Granskningsmandspanelet har endvidere ikke yderligere bemærkninger til valg af mødested, da benyttelse af Hotel Klostergården som mødested til virksomhedens arrangement vurderes at være i overensstemmelse med Lobbykodeksets § 16. Ved vurderingen er der lagt vægt på, at mødestedet ikke fremstår ekstravagant eller luksuriøst og ikke er kendt for sine underholdningsfaciliteter.

Ad 2) Novo Nordisk's uddeling af pokal til politiker/beslutningstager til et arrangement afholdt den 16. juni 2023

Af Frihedsbrevets henvendelse til Granskningsmandspanelet fremgår det, at Novo Nordisk den 16. juni 2023 under Folkemødet afholdt et arrangement, hvor bl.a. uddannelses- og forskningsministeren deltog, og hvor der på Novo Nordisk's Twitter/X-profil efterfølgende var et billede fra arrangementet af uddannelses- og forskningsministeren, der modtog en pokal.

Novo Nordisk's bemærkninger:

Novo Nordisk anfører i sit høringsvar af 24. august 2023, at pokalen blev uddelt i forbindelse med et debatarrangement den 16. juni 2023 ved Folkemødet med titlen: *"VM i international talenttiltrækning"*. Novo Nordisk anfører, at formålet med arrangementet var:

"at skabe opmærksomhed og debat omkring vigtigheden af at kunne tiltrække international(t) talent og arbejdskraft til Danmark."

Det fremgår endvidere, at der deltog *"repræsentanter fra hhv. Danmark, USA, Tyskland og Frankrig, samt internationale talenter fra Novo Nordisk som spørgere og dommerpanel. Som repræsentant for Danmark deltog Uddannelses- og forskningsminister [REDACTED], mens de andre lande var repræsenteret af deres respektive ambassadører.*

...

Debatten blev faciliteret som en konkurrence, heraf titlen og henvisningen til 'VM' (verdensmesterskaberne). Den overordnede problemstilling blev præsenteret af moderatorerne, mens debatten blev styret af spørgsmål vedrørende initiativer til tiltrækning af talent fra moderatorerne og talenterne. Afslutningsvist blev debatten og dermed konkurrencen afgjort ved afstemning om debattens vinder og dermed indikativt det bedste land til at tiltrække talenter, hvor publikum og talenterne kunne stemme.

Publikum og talenterne kårede Danmark som vinder, hvorfor [REDACTED] på vegne af Danmark fik

overrakt en pokal som symbol herpå. Pokalen blev ikke tildelt [redacted] personligt, men derimod tildelt Danmark, repræsenteret ved Uddannelses- og Forskningsministeriet. Pokalen, der er lavet af metal med påsprøjtet guldfarve, har en kostpris på kr. 286,50, ekskl. Moms (kr. 320,50, inkl. moms) og inkl. Indgravering/emblem.” [Faktura er vedlagt]

...

Det var således tale om en relevant samfundsdebat faciliteret gennem en konkurrence, hvor vinderen fik overrakt en pokal som symbol herpå. Pokalen må anses som udgørende en ikke-væsentlig økonomisk værdi.

Novo Nordisk mener på denne baggrund ikke, at pokalen udgør en gave, der udgør en økonomisk værdi for modtageren og som skal have et fagligt sigte, hvorfor Novo Nordisk ikke anser pokal-overrækkelsen som værende i strid med ENLI's Lobbykodeks § 15.”

Granskningsmandspanelets vurdering:

Af et opslag på Novo Nordisk' konto på Twitter/X fremgik det, at Novo Nordisk i forbindelse med et arrangement den 16. juni 2023 på Folkemødet 2023 havde tildelt en pokal til uddannelses- og forskningsministeren.

Af Lobbykodeksets § 15 fremgår, at en lægemiddelvirksomhed på ingen måde må tilbyde eller give gaver til beslutningstagere.

Granskningsmandspanelet anser umiddelbart overrækkelse af en pokal som en gave i forhold til Lobbykodeksets § 15. Granskningsmandspanelet bemærker, at pokalen udover at have en symbolsk værdi, også udgør en økonomisk værdi i sig selv. Der henvises i den forbindelse til det af Novo Nordisk indsendte bilag (faktura for køb af pokal) i Novo Nordisk høringssvar af 24. august 2023.

Granskningsmandspanelet skal i øvrigt bemærke, at der ikke er en bagatelgrænse i Lobbykodeksets § 15 i forhold til værdien af gaven. Det er Granskningsmandspanelets umiddelbare vurdering, at pokalen ikke har et fagligt sigte i sig selv.

Som det fremgår af Lobbykodeksets § 15 må lægemiddelvirksomhederne eller deres repræsentanter **ikke på nogen måde** tilbyde eller give gaver mv. til beslutningstagere, der udgør en økonomisk værdi for modtageren, og som ikke har et fagligt sigte. [Granskningsmandspanelets fremhævnings]

Af Lobbykodeksets § 13 om økonomisk støtte fremgår vendingen ”ikke på nogen måde” også. Bestemmelsen har tidligere været genstand for vurdering i to sager fra 2021 (AN-2021-1468 og AN-2021-2757). Her anførte Ankenævnet:

”Overholdelse af reglerne i ENLI's Lobbykodeks er af central betydning for lægemiddelindustriens image. Reglerne bidrager til at sikre, at lægemiddelvirksomheder og politikere/myndigheder er økonomisk uafhængige af hinanden, og at samarbejdet og dialogen altid foregår, således at pressionsmuligheder parterne imellem er udelukket, jf. formålsbestemmelsen i Lobbykodeks § 1.

*En hovedhjørnestein i bestræbelserne på at opfylde dette formål er bestemmelsen i Lobbykodeks § 13, hvorefter virksomhedsrepræsentanter **ikke på nogen måde må give** økonomisk støtte til*

*beslutningstagere. **Forbuddet er absolut i den forstand, at enhver overtrædelse - uanset størrelsen af den økonomiske støtte - medfører sanktioner.** Fastsættelse af sanktioner i den enkelte sag beror på en vurdering af sagens konkrete omstændigheder, jf. Sanktions- og gebyrregulativ for ENLI § 1, stk. 3. Som følge af den centrale betydning forbuddet mod økonomisk støtte til beslutningstagere har for lægemiddelindustriens image, er det overordnet Ankenævnets opfattelse, at enhver overtrædelse af Lobbykodeks § 13 som udgangspunkt skal sanktioneres med bøde.” [Granskningsmandspanelets fremhævning]*

Granskningsmandspanelet fortolker bestemmelsen om forbuddet mod gaver til beslutningstagere på samme vis som ovenstående bestemmelse om forbud mod økonomisk støtte, da formålet med reglerne og hensynene bag er de samme. Det fremgår således også af Lobbykodeksets § 1, at der bl.a. aldrig må herske tvivl om, at samarbejdet mellem lægemiddelindustrien og politikere/myndigheder foregår på et etisk forsvarligt niveau, ligesom at det skal sikres, at *”dialogen og forhandlingen mellem lægemiddelindustri og beslutningstagere, jf. § 2, litra c), aldrig må være af en sådan art, at de bringer lægemiddelindustrien i miskredit eller mindsker tilliden til den.”*

Som det fremgår af Ankenævnets afgørelser citeret ovenfor, er formålsbestemmelsen i Lobbykodeksets § 1 af central betydning for lægemiddelindustriens image. Det er i den forbindelse Granskningsmandspanelets opfattelse, at en lægemiddelvirksomheds udlevering af en pokal til en politiker kan bringe lægemiddelindustrien i miskredit og/eller mindske tilliden til den, idet pokalen i den konkrete sag på ingen måder tjente et fagligt formål.

På baggrund af ovenstående er det Granskningsmandspanelets vurdering, at Novo Nordisk’s overrækkelse af en pokal til uddannelses- og forskningsministeren er i strid med Lobbykodeksets § 15.

Ad 3) Regelanvendelse, hvis en beslutningstager samtidig også er en sundhedsperson

Af Frihedsbrevets henvendelse til Granskningsmandspanelet fremgår endvidere, at en politisk ordfører/sundhedsordfører (politiker) deltog i Novo Nordisk’s arrangement den 15. juni 2023 på Folkemødet. I den forbindelse har Frihedsbrevet spurgt Granskningsmandspanelet, hvorvidt en beslutningstager, der er uddannet læge, vil være omfattet af både Lobby- og Reklamekodekset ved deltagelse i et arrangement afholdt af en lægemiddelvirksomhed.

Af vejledningen til Lobbykodeksets § 2, litra g) fremgår, at: *”Det afgørende for, hvilket regelsæt der gælder er, hvilket erhverv, der er vedkommendes primære. Hvis ens primære erhverv er læge (=sundhedsperson) og man deltager i et møde i sin egenskab af sundhedsperson, gælder Reklamekodeksets regler. Hvis man samtidig med at være sundhedsperson også er ”beslutningstager”, jf. Lobbykodeksets § 2, litra c), og man deltager i et møde i sin egenskab af at være beslutningstager, vil det alene være Lobbykodeksets regler, der gælder.”*

Ud fra de modtagende oplysninger er det Granskningsmandspanelets vurdering, at den politiske ordfører/sundhedsordfører deltog i Novo Nordisk’s arrangement den 15. juni 2023 i egenskab af at være beslutningstager og ikke som følge af at være uddannet læge. Det er derfor Granskningsmandspanelets vurdering, at det alene er Lobbykodekset, der finder anvendelse i den beskrevne situation. Der er i Lobbykodekset ikke anmeldelsespligt af arrangementer.

Afgørelse:

Novo Nordisk A/S findes således at have overtrådt Lobbykodekets § 15 og pålægges som følge heraf sanktioner.

Sanktion:

- Bøde på 30.000 + moms for overtrædelse af Lobbykodekets § 15, jf. Sanktions- og gebyrregulativ for ENLI § 6.

Faktura fremsendes.

Ankevejledning:

Afgørelsen kan ankes til Ankenævnet, jf. Sagsbehandlingsregler for ENLI § 11, stk. 1.

Anke skal ske inden 21 arbejdsdage og sker online på anmeldersitet via www.enli.dk. Fristen regnes fra den dag, afgørelse afsiges, og den pågældende dag tæller som 1. dag. Weekend- og helligdage medregnes ikke. Anken skal indeholde en redegørelse for de synspunkter og oplysninger, som anken støttes på.

Der pålægges et gebyr på 6.000 kr., for at anke en afgørelse truffet af Granskningsmandspanelet, jf. Sanktions- og gebyrregulativets § 7, stk. 8.

En anke har som udgangspunkt ikke opsættende virkning.

Kopi af den endelige afgørelse vil blive fremsendt til Lægemiddelstyrelsen til orientering, når sagen er endelig.

Med venlig hilsen

Pia Phillipsen
Juridisk granskningsmand